

RETORN OBLIGAT A PROBLEMES DE LA GRAFIA DELS NOMS PROPIS

Enric MOREU-REY

Retorn obligat per les circumstàncies. En un primer cas, la publicació d'un llibre de Mossèn Josep Ruaix Vinyet, «Punts conflictius del català» —que ha tingut força èxit i bona crítica, però en un capítol del qual ataca, sense contemplacions, la meua teoria sobre *la grafia dels antics articles fossilitzats en els topònims*. Aquest llibre, l'autor no me l'ha fet arribar: és estrany (o no?). Tanmateix tot el que diré seguidament no ha d'afectar de cap manera la consideració, i fins l'afecte, que em mereix la persona de Mn. Josep Ruaix; i l'estima de les seves valuoses activitats pedagògiques, patriòtiques, i pastorals. De vegades, però, Homer també s'adormia; i l'amistat amb Plató ha de subordinar-se a la de la Veritat.

En el seu capítol —llarg capítol— puc retreure a Mn. J. Ruaix els defectes següents (d'entre els principals): dissimulació o omissió, voluntària o involuntària, dels arguments bàsics en els quals es fonamenta la meua teoria; deformació (voluntària o no) dels arguments admesos, o potser simplement incomprensió (vull dir que no ha pogut, o no ha volgut, entendre'ls); absoluta insuficiència de material seriós bibliogràfic (i, en canvi, utilització de material inacceptable —com textos irònics o satírics sobre la qüestió), amb casos on voreja la candidesa en termes d'exigència científica; ignorància de la història de la llengua i de les seves tendències; ignorància de regles fonamentals de la Lingüística general; ignorància de les fronteres dels nivells de llengua, i de les relacions entre la llengua parlada, la llengua col·loquial, la llengua estàndard, certs aspectes de la llengua escrita no depurada, i la llengua literària; i de l'anàlisi gramatical; i, finalment, algunes afirmacions falses. (Potser Mn. J. Ruaix ha escrit aquest capítol a cuita-corrents —a petició de qui?—, i no ha tingut temps de llegir amb l'atenció necessària el meu treball? Això tampoc seria d'agrair...).

Enfront de la dificultat de definir allò que és un «article», en el meu treball vaig recórrer a un mètode estructural —que ningú no pot discutir (la prova n'és que Mn. J. Ruaix l'accepta i l'utilitza abundantment). I, amb els exemples que jo oferia (i que hauria pogut multiplicar, si hagués sabut que això divertia els meus contraopinants) vaig demostrar, de manera indiscutible, que en *La Bisbal*, o *La Selva*, o *El Far* (escrit fins fa pocs anys *Alfar*, al Maresme), «La» i «El» NO exerceixen les mateixes funcions que «el» o «la» en «el Montseny» o «la» (o «el») «Tordera» I en això ningú no ha pogut demostrar el contrari. Per tant els primers exemples de «El» i «La» pertanyen a una categoria diferent de la dels segons. Ningú no pot demostrar el contrari, ni amb les dotzenes d'exemples que Mn. J. Ruaix ha perdut el temps a recollir (amb l'ajuda del professor i amic Joan Bastardas). Perquè jo ja havia admès clarament la possibilitat de casos anormals: i n'havia esmentat uns quants. (N'hauria enumerat més, si hagués

previst la reacció de Mn. Ruaix i els seus inductors...). Perquè la discussió es clou en saber si Mn. J. Ruaix i els seus accepten els exemples que demostren que «els articles» de «La Bisbal», «La Nou», reaccionen de la mateixa manera que els de «el Montseny», «la Tordera». Si o no. Res més. I com que el comportament dels primers difereix de dels segons, queda evidenciada llur pertinença a categories diferents. Sobren més exemples. (Si, *amb un sol exemple*, indiscutible, demostro que dos objectes són diferents, sobran mil altres exemples de similituds: són diferents).

L'acumulació d'exemples de les variables demostra que Mn. Ruaix i alguns altres no han acabat de llegir el meu treball. Hi faig constatacions que em semblen fonamentals (i Mn. J. Ruaix, i l'amic Joan Bastardas no les tenen en compte): deixant de banda el fet que el nom propi adquireix només les seves peculiaritats quan és actualitzat en un context, 1) És tendència del català de refusar l'article en els topònims (i, en canvi, és tendència simètrica la de fer precedir d'article els antropònims: evitant així amfibologies freqüents en el nostre idioma [català oriental i central, i illenc]: «Tarragona» v/ «En (o El) Tarragona»)...

2) És tendència de la llengua escrita (quan no xoca amb regles «acadèmiques») la d'adoptar deformacions produïdes en la llengua parlada, col·loquial (segons les lleis d'economia, informació, eufonia, etc.). Ans, inversament, la llengua escrita, *ara*, rebutja, per imperatius «acadèmics», alguns fenòmens ben explicables de la llengua parlada. Així (entre d'altres exemples) diem: «anem a l'estació», i «anem a n'aquella estació» (amb una «n» eufònica —rebutjada per P. Fabra, i naturalment per Mn. J. Ruaix); i, ara, ens cal escriure «anirem *en* aquella estació» —en un canvi arbitrari inacceptable de la «recció» d'un mateix verb...

Aquestes contradiccions, malajustaments, i tendències generals, expliquen les irregularitats de les relacions entre els diferents nivells de llengua, i entre la llengua parlada i les escrites —i en l'ús de l'antic article davant els noms propis. El meu pare i el meu avi que eren de Mataró (i jo mateix, que sóc de St. Andreu de Palomar, al Pla de Barcelona) sempre deien, i dic, «Masnou» i no «El Masnou»: l'afegit de «El» és reconstitució arqueològica. I és falsa l'afirmació sobre aquest topònim, pàg. 68, de Mn. J. Ruaix, que ignora quina ha estat la història d'aquesta reconstitució. (Per al bon govern de la S.F. de l'IEC, em plau d'informar-los que «Torredembarra» sí que duu «article»: popularment, i des de fa temps, «La Torre»).

Així doncs en la llengua escrita normativa (contradictòria) es rebutgen certes deformacions parlades; ans en d'altres casos la normativa no s'ha ficat en la deformació, i deixa fer. Exemples: les dotzenes d'exemples que ens proporcionen Mn. J. Ruaix i J. Bastardas, afegits als que jo també havia indicat. Que hom digui «Vaig al Masnou» (exemple popularment fals, inventat), o «Vaig al Vendrell» (mig fals: també diuen, sovint, «Vaig a Vendrell» —exemples sobre aquest cas han estat proposats *repetidament* per mi), o «Vinc del Prat» (exacte: però, ¿per què no «d'El Prat»?). (O que, inversament En Josep pla escrigui, racionalment, «el nostre La Bisbal»...).

Allò que Mn. Ruaix (i d'altres) creuen contra-exemples no són més —com jo ja vaig enunciar fa més de vint anys— que el resultat de l'adaptació, no normalitzada, de la llengua *oral* a la llengua *escrita*: estructura gràfica superficial generada per la llengua oral, però no fonamentada, ni en l'anàlisi gramatical ni en les estructures racionals més pregones (si és que existeixen realment); i resultat —repeteix— del fet que el català (oral) rebutja a priori l'«article» davant del nom propi de lloc. Si escrivim (amb la benedicció dels senadors lingüístics de la pàtria) «al Prat» en lloc de «a El Prat», també podríem escriure «la mare il nen» en comptes de «la mare i el nen»... (Esmento altres exemples possibles d'adaptació de la llengua escrita a l'oral en el meu treball).

En els exemples emprats per Mn. J. Ruaix, aquest barreja tranquil·lament noms propis de lloc que poden portar article real: com Japó, Puigmal, Montseny, Llobregat..., amb els que el tenen «fossilitzat»: Els Brucs, etc. ¿No veu la diferència? Si demano a algú el nom d'aquest país, o d'aquest riu, o d'aquesta muntanya, em pot respondre: «Japó», «Montseny», «Llobregat»... En canvi no pot contestar «el nom d'aquest poble és Brucs!» (o «Garriga», o «Bons», en lloc de «La Garriga», «Les Bons»). Si Mn. J. Ruaix no fa la diferència, més val deixar-ho córrer. ¿Mn. J. Ruaix admet situacions absurdes, impossibles: «Hi ha dues Nous a Catalunya!»? «Hi ha una Selva tarragonina!»?...

El problema (car problema hi ha, —per les raons que he exposat) no es pot resoldre amb la simplicitat amb què ho fa Mn. J. Ruaix; o amb les reflexions humorístiques del professor Joan Bastardas, —en un text l'ús que en fa Mn. Ruaix dubto molt que mereixi l'aprovació de l'autor—. Estic segur que cap d'ells no és capaç de definir-me —exactament— què és un «article» (car aquesta categoria, variable, no és exactament definible. Jo no em veig capaç de definir-la; ni la categoria del nom propi. (Recomano la lectura del centenar de títols que ofereixo en «Societat d'Onomàstica. Butlletí interior», XXIX, set. 1987, pp. 7-9, sobre la categoria i les funcions del nom propi).

Perquè Mn. J. Ruaix és un home còndid, i creu en la senzillesa de les coses. I pensa que quan es tracta de definir la complexa i variable «fossilització», només li cal consultar la definició que en dona la GEC! Sant baró! Que no sap que existeixen diccionaris de Lingüística general, i monografies sobre el tema, on hauria trobat les gradacions necessàries? (I fa creure —pàg. 65— als seus lectors que l'Enric Moreu-Rey s'ha empescat una definició pròpia, personal, patentada, de «fossilització»... I prou que matiso mitjançant els exemples al llarg del meu treball).

Desconeixença encara de Mn. J. Ruaix quan imagina que sap allò que passa i ha passat a Portugal, basant-se en la lectura d'un diari (ignora les lleis autoritàries sobre noms propis que imposà el dictador Oliveira Salazar fa uns trenta anys). Ignora el que passa i ha passat amb els noms propis a Itàlia, i creu que n'hi ha prou amb l'esment de dos autors i tres diaris. I creu que sap el que passa a França, citant el sol Grevisse (sense accent, si us plau. Mn. J. Ruaix reproduïx el nom d'aquest gramàtic belga, i no sap que es pronuncia amb «e» tancada) i s'escriu sense accent...). I per al castellà, quan el veí ens dona el bon

exemple (en aquest cas precís), Mn. J. Ruaix imagina que ho fa per causes polítiques o administratives. Diu que és un «tic burocràtic». (Sic!!). Els castellans escriuen en efecte El Escorial (i «a El Escorial»: i després els americans escriuran Los Angeles); com els francesos escriuen Le Havre, Le Mans (i Mn. J. Ruaix ignora el decret francès que regula —per a protegir-los— la grafia dels noms de lloc en documents administratius); com els italians escriuen La Spezia (malgrat els senyors Levi i Dosi, car també es crien ignorants a Itàlia); com els anglesos escriuen The Hague (encara que els neerlandesos, germanitzats, ho vegin segons una altra òptica: deuen ser els únics sense «tics burocràtics!»). Potser Mn. J. Ruaix confon «Burocràcia» i «Gramàtica»?*

Mn. J. Ruaix, quan un argument no li plau, el castra. A una objecció que em va fer En Ramon Aramon i Serra (en derivats d'aquests noms de lloc amb articles «fossilitzats», hom prescindeix sovint de la partícula inicial), vaig respondre amb exemples demostrant que el fenomen era compartit amb d'altres fraccions de topònims compostos: per ex. «Sant Martí — martinenc», «Sant Climent — climentons», etc. Mn. J. Ruaix es guarda ben bé d'afegir-hi un altre exemple meu: no escriurem pas «al Bocàs» perquè l'adjectiu corresponent a Albocàsser sigui «bocassins». Aquest exemple li feia nosa.

En els casos que esmenta, alguns de Mn. J. Ruaix no són pas vàlids: «El Masnou — masnoví» (perquè, com he dit més amunt, la gent fins ara ha dit «Masnou» i no «El Masnou», reconstituït), «L'Alguer — alguerès», perquè el nom és el més sovint «Alguer» en català, i «Alghero» en italià, ambdós sense «article»; l'article l'han afegit els filòlegs arqueòlegs actuals...

Altra afirmació errònia de Mn. J. Ruaix: no és veritat que «a l'hora de dreçar una llista alfabètica de topònims, també se sol mirar el nom, no l'article». Fals. (I m'agradaria, novament, que Mn. J. Ruaix m'expliqués què vol dir «nom»: «La Seu» no és *el nom* de la ciutat?). En el meu treball esmentava exemples —uns quants; en conec molts d'altres— contraris a aquesta afirmació. Per què no els cita Mn. J. Ruaix? I jo afegia (i per què no ho fa Mn. J. Ruaix?): això dels llistats és simple solució pragmàtica i no gramàtica, i «ningú no té dret de convertir-la en testimoniatge concernint l'anàlisi sintàctica. El sistema de la llengua no s'ha creat per als diccionaris o les classificacions alfabètiques, ni pot obeir-ne les consignes...». (No s'entén una cosa tan elemental? O no es vol entendre?).

I no sé com qualificar unes afirmacions estrambòtiques de Mn. J. Ruaix. Diu: Els «fossilistes» [fina ironia!] «també haurien d'escriure, —i suposem que el bon gust els atura de fer-ho (...) Castellet i La Gornal, Vilanova i La Geltrú, Santa Margarida i Els Monjos (...)». Ho llegeixo i no m'ho puc creure. És clar que cal escriure La Gornal i La Geltrú, i Els Monjos, —noms propis d'antics pobles! Potser sí que Mn. J. Ruaix pensa que existeixen «gornals» i «geltrús», i que, ara, aquells «monjos» de Santa Margarida són de carn i d'ossos...

No sé perquè m'hi encaparro. És difícil de convèncer uns convençuts apriorístics. No continuo: el problema ho explico als meus alumnes, i ells sí que ho en-

tenen. També ho entengueren, en 1977 o 1978 dos il·lustres membres de la Secció Filològica de l'Institut —lingüistes, això sí— que em feren arribar llur assentiment, per escrit (conservo les cartes). També ho entenia així un altre prestigiós membre d'aquella institució, l'Antoni M. Badia Margarit que, més d'una vegada (dues almenys) m'afirmà que la meua tesi el convenia, sobretot quan —davant l'atac que sofrien els topònims, i la pèrdua progressiva de l'article (com ja he anotat, tendència de la llengua oral), comprenia que la millor manera de preservar la grafia i forma tradicionals i genuïnes era de començar amb majúscula el nom propi —tot el nom propi i no pas únicament un fragment. I així mateix per a evitar amfibologies. «Ha estat enterrat a la Seu» (així ho grafia-va un article recent històric; i hom no comprenia si es tractava de la catedral o de la ciutat).

I m'agradaria molt que Mn. J. Ruaix, i alguns (pocs) membres irreductibles de la S. F. de l'IEC (aquells que En Joan Coromines acusà de dictar normes absurdes aprofitant les reunions on ell era absent) em responguessin a la pregunta següent: ¿Per què l'IEC fa escriure l'article normal dels noms de diaris, revistes, etc., i hotels!, amb majúscula («El Món, d'El Matí»; i fa començar amb minúscula el nom d'un poble, d'una vila, d'una ciutat? ¿És menys respectable un poble, una vila, o una ciutat, que un simple diari o un hotel? ¿Em poden explicar les raons d'aquesta norma contradictòria?

En una nota final, Mn. J. Ruaix es congratula pel contingut d'un article del professor (i membre de la Junta de la Societat d'Onomàstica), Gabriel Bibiloni, que proposa unes afirmacions que jo considero errònies. Mn. J. Ruaix hauria de llegir la resposta que vaig fer a l'amic G. Bibiloni en «Societat d'Onomàstica. Butlletí interior», xxv (set. 1986, pp. 120-123). També el meu article sobre normes ortogràfiques (xxii, pp. 85-87); i rellegir «Grafia d'articles fossilitzats en topònims», B. 1978 (existeix una reedició, amb correccions, a les Actes de l'Assemblea d'Estudiosos tinguda a L'Espluga de Francolí). O els articles de Cosme Aguiló i de Jaume Corbera en el n^o. xviii.

Per acabar, agraeixo coralment a Mossèn Josep Ruaix alguns adjectius qualificatius que em dedica: «arguments capciosos» (pàg. 66, nota); «absurda i inviable la posició dels «fossilistes» (pàg. 70)...— Bons arguments.**

* * *

Un altre problema m'ha estat plantejat per una carta que En Joan Triadú envia fa poc (31-XII-1989) a la Societat d'Onomàstica, i que publicaré en apèndix.

Aquesta carta no empra un to gaire diplomàtic, i ens tracta de «matussers»; perquè havíem protestat contra l'inexplicable mania actual de certs didactes que volen reduir la llengua i l'ortografia a nivells mínims d'escola primària. (Era una nota nostra publicada en el número xxxvii, titulada «Una altra víctima dels doctíssims»). Aquesta docta gent (inclosos els cervells de la part lingüística de la GEC, que ha comès vexacions imperdonables contra els noms propis de persona, sobretot; i també amb els noms de lloc) s'ha permès de canviar les grafies de personatges històrics: així el nom del gramàtic Baldiri Rexach és grafiat ara

«Reixac» (i, en canvi, la mateixa GEC, que comet aquesta barrabassada, admet Carles Rexach: ¿per què un futbolista del segle XX mereix que se li respecti el nom, i un gramàtic del segle XVIII és tractat «matusserament»? El tossut «lobby» de sempre ha assolit que el Palau March (de Reus) de Barcelona, sigui grafiat ara «Palau Marc» (hem protestat contra aquesta grollera injustícia —i prova d'ignorància— en el nostre Butlletí.XXXI, març 1988). Un dels arguments que esgrimeixen els iconoclastes és el següent (lògic a primera vista); l'empraren quan imposaren a L'Hospitalet de Llobregat el nom de «Boixeres» per a una estació de metro veïna del parc (i antiga casa pairal dels Buxeres): la gent pronunciarà «Bukseres» [diuen], la gent pronunciarà «Reksak», la gent pronunciarà «Marx» (marf)... L'argument és pueril, naturalment: que a Madrid la gent no sàpiga pronunciar correctament March, per a nosaltres el fet ens deixa absolutament indiferents (i si no saben pronunciar «Voltaire», no demanarem pas als francesos de canviar-ho en «Volter»...). A Catalunya i a les Illes, tothom sap pronunciar March, i Rexach; i a L'Hospitalet tothom sap pronunciar Buxeres (en aquest cas, per cert [tractat llargament en el nostre Butlletí] demostrarem com s'equivocaren els perits consultats, que atribuïren a l'ètim «boix» un antropònim d'origen francès...). El senyor Joan Triadú s'aferra a aquest argument, en nom de la pedagogia. La pedagogia primària, potser sí: però l'ensenyament no ha de rebaixar-se. L'obligació dels mestres serà d'ensenyar uns *elements d'història de la llengua i de l'evolució de les grafies*. I si no tracten amb alumnes subnormals, el tema no presentarà cap dificultat. Ara, si els alumnes, ja més crescuts, van a biblioteques (o llibreries) i demanen de consultar l'obra de Baldiri «Reixac», se'ls contestarà que aquest autor no existeix. I els alumnes universitaris que estudien Ausiàs March (en obres serioses del país o monografies i diccionaris forasters) —escrit sempre així, aquí i pertot excepte a la GEC i a l'AVUI (i LA VANGUARDIA! —de vegades—) preguntaran quins han estat els pecadors, i els faran passar a l'antologia dels disbarats... Algú, a casa nostra, pronuncia Joan-Sebastià «Baix» [Bach]? Hem de rebaixar el nivell del nostre ensenyament a un analfabetisme primari?

La carta del senyor Joan Triadú planteja dos altres temes que ell creu que també poden servir d'arguments a favor seu. D'una banda l'existència, en alguns casos, de les variants gràfiques del nom de qualque personatge històric. Amb tots els respectes, l'«argument» no té cap solidesa. Els escriptors (o altres personatges) coneguts mundialment només es coneixen mitjançant una sola grafia (a tots els estudis, manuals, diccionaris, i enciclopèdies): enlloc no hi trobareu «Cerbantes» o «Shakspeare»... Amb d'altres, el problema se l'han creat els «doctíssims» del «lobby». No existeix cap problema per a *Tirant lo Blanch*, per exemple (a propòsit de la qual obra, amb aquesta grafia, la Generalitat Valenciana prepara importants celebracions amb motiu del cinquè centenari), podria ser escrit sempre així («Blanch») quan es tracta de l'obra medieval, i en tot estudi o reedició posterior, i estudis i commemoracions corresponents; i admetent (si això li plau) que En Joan Triadú ho escrigui «Blanc» per a edicions escolars (primàries) amb un text modernitzat, i «ad usum delphini» [Posats a «normalitzar», ¿per què «lo», i no el «el» fabrià?!]. En cas de dubte sobre grafies d'autors

o d'obres, sempre caldrà consultar l'Enciclopèdia Britànica, o la Italiana, o el gran Larousse en 10 volums (i *no* seguir en cap cas els criteris sobre noms propis de la Gran Enciclopèdia Catalana, ai las...). [No ataco, i reconec evidentment el valor de la GEC en d'altres aspectes].

El segon punt concerneix la «normalització» o, millor dit, «uniformització» (per ordre governativa, —com féu l'Oliveira Salazar a Portugal); o «autonormalització» (paraula d'En Joan Triadú) com fa la bona gent, de bona fe, del nostre país, —creient que fa pàtria... La qüestió val la pena de ser examinada amb objectivitat i rigor. I de recordar —simplificant-les— unes quantes nocions bàsiques.

1) El conjunt (en sentit matemàtic) dels noms propis és diferent del conjunt dels noms comuns o genèrics.

2) Els noms propis són designatius. No són significatius [no tenen contingut semàntic].

3) Els cognoms actuals provenen d'antics renoms, generalment; i aquests eren, certament, significatius («transparentes», segons la terminologia de Nyrop). Tanmateix, amb el temps, els renoms, transformats en cognoms, ha perdut aquesta «transparència», esdevinguts «opacs». «Fuster» tenia un contingut semàntic (semes: e. vivent / persona m. / amb ofici / que treballa la fusta ...); ara «Fuster» designa —amb l'ajuda d'un prenom— simplement una persona situada en coordenades de temps i d'espai, de la mateixa manera com ho podria fer una etiqueta amb un número o amb un logotip. Els «Fuster» actuals no serveixen cap relació amb la fusta (salvant rares excepcions!); i, per tant, poden escollir la grafia de llur cognom que vulguin: la del genèric primitiu, o tota altra.

4) Segons llei fonamental d'informació i comunicació, com més varietat, més informació. En un col·lectiu de 100 habitants amb 20 persones de cognom grafiat «Ferrer», hi haurà molta menys informació i facilitat de comunicació que en un altre col·lectiu de 100 habitants amb 5 «Ferrer», 5 «Ferré», 5 «Farré», i 5 «Farrer». [Aquestes grafies NO són «incorrectes». Vegeu F. Moll, Introducció a «Llinatges catalans»].

5) No sempre sabem (molt sovint *no* sabem) quin és l'origen dels cognoms. (He esmentat abans el cas de «Buxeres».) Si un «Escarré» vol «autonormalitzar-se», ¿com ho farà?: «D'Es Carrer», o «Esquerrer»? Un «Carod-Rovira» serà «Querot»? Un «Eures» serà «Heures»? (Vegeu el nostre XVIII, p. 24, on Mn. Antoni Bach ha demostrat que un Mas Les Eures actual no tenia, a l'origen, res a veure amb la planta: era antropònim germànic)...***

6) El nom és propietat de qui el porta. I pot ser símbol sentimental familiar. (No pertany, ni als «senadors» lingüístics, ni a les autoritats governatives).

7) Les varietats gràfiques dels cognoms reflecteixen la riquesa dialectal; i poden aportar indicacions sobre procedència i història dels llinatges: «Triadú» testimonia un origen rossellonès (o almenys de l'Alta Garrotxa). «Triador» marcaria una ascendència ponentina o meridional. En Joan Triadú fa molt bé

de no «uniformitzar» el seu cognom: ¿per què, doncs, vol uniformitzar els d'altri?

8) En països molt exigents quant a correcció lingüística (com França, Gran Bretanya, Alemanya) hom admet que *els noms propis no tenen l'obligació de sotmetre's a les regles de l'ortografia dels noms comuns*. N'he donat un exemple més amunt (Grevisse); i d'altres en el nostre n.º xv, pàg. 43. Puc afegir-ne molts més. Per ex., en francès: Castries (castres), Necker (nèkre), Broglie (broye), Talleyrand (talrà), etc.

* — Aportar referències justificatives sobre tots aquests punts (Itàlia, França, Portugal, Bèlgica, etc.) allargaria amb pàgines senceres la meua intervenció (i potser tampoc arribarien a fer canviar d'opinió Mn. J. Ruaix). N'aprofitaré dues només que demostraran com els coneixements limitats exigeixen ser ampliat. Es refereixen a França. En llur *Précis historique de la langue française*, F. BRUNOT i Ch. BRUNEAU (mestre i deixeble; successivament els dos millors historiadors de la llengua francesa al llarg del segle xx), pàg. 104, consideren que «Le Havre» és «un nom composté», i que el poble de la comarca voltant aquella ciutat (els autors, un xic elitistes, tracta aquest poble de «paysans») diu «ja vais à Le Havre». — Quant a la meua al·lusió a la legislació francesa: aquesta prohibeix de modificar, en documents oficials, el nom dels pobles i les ciutats. (O sia que la forma «Le Havre» és intocable, i no admet cap segmentació: per tant, sempre «Le Havre», i no «Havre»). Les nostres autoritats haurien de seguir l'exemple.

** Mn. J. Ruaix esmenta molts fragments d'un text del professor Bastardas —text no publicat i que creiem que no és destinat a la publicació. La utilització que n'ha feta Mn. J. Ruaix pensem que potser no hauria estat aprovada pel Dr. Bastardas...

*** — «Heures» ens sembla una grafia aberrant: decisió recent, dels pedants de torn, contra l'ortografia «Eures» proposada per Pompeu Fabra, i mantinguda per tothom fins als nostres dies. — Recomanem la lectura de la comunicació que féu en Pompeu Fabra al I Congrés de la Llengua Catalana, a propòsit de les H inicials etimològiques, contra els etimologistes restauradors d'«inútils» «antigualles» [dixit Fabra]:

A P È N D I X

CARTA DE JOAN TRIADÚ A «SOCIETAT D'ONOMÀSTICA»

Benvolguts amics,

Com a President de l'Organització dels Premis Baldiri Reixac de la Fundació Jaume I, i en nom d'ella, us agrairé la publicació de la nota següent, per a la informació dels lectors del Butlletí:

«La Comissió Organitzadora dels Premis “Baldiri Reixac” de la Fundació Jaume I, es va doldre profundament de la nota publicada a la pàgina 49 del número XXXVII del vostre Butlletí, titulada “Una altra víctima dels doctíssims”, en què s'al·ludeix en termes impropis, al canvi que vam acordar de fer al nom dels Premis, en el sentit de normalitzar-ne l'ortografia. Aquesta decisió fou presa per aquesta Comissió i és responsabilitat exclusiva d'ella, a proposta del qui signa. No hi va haver, doncs, cap intervenció de les persones a les quals sembla que al·ludiu (prou matusserament, per cert) a la dita nota. La precipitació o un cert engegament, a més, us fan donar una transcripció incorrecta del cognom-tradicional, que és *Rexach*, sense la *i*, amb

la reposició lògica de la qual evitem una pronunciació incorrecta. Nosaltres, sense pretendre ser doctes, treballem a l'ensenyament, som pedagogs i sabem a qui ens adreçem. Per nosaltres, la didàctica és primer que la més respectable pruija erudita.

Això quant als motius. Perquè quant al fons de la qüestió, ens sembla que d'una manera cordial i seriosa es podria discutir il·lustradament. Perquè hi ha exemples prou nombrosos, importants i coneguts, de canvis perquè no vingui de nou a ningú que escrivim *Reixac*. Des de Shakespeare (sic) a *Cerbantes*, des de *Johanot Martorell* (i *T. lo Blanch* o *Blanc?*) a *Roiç de Corella*, a part autonormalitzats contemporanis com *G. Ferrater* i *P. Calders*, etc. El debat resta obert i pot ser força interessant si no ens posem a repartir anatemes ni partim de posicions dogmàtiques.

Tot felicitant-vos per la tasca de la Societat i per la valuosa aportació del vostre Butlletí, us dono les gràcies per l'atenció que tingueu amb aquestes ratlles.— *Joan Triadú*, President de la C. Organitzadora dels Premis «*Baldiri Reixac*».—

Rebeu el testimoni de la meva consideració més cordial i atenta.

Joan Triadú

Barcelona, 31 de desembre de 1989

Col·loqui: *R. CARRETÉ:* Em sembla argument irrefutable el paral·lelisme imposat per l'IEC amb els noms de diaris o títols de llibres: *d'El Matí*, *d'El Vel de Maia*. Però, en topònims, *El rera de m'amoïna* visualment; i em sentiria tendent a admetre, amb notòria incoherència, que, en aquest cas, convencionalment, acordéssim d'escriure *del*.— *E. MOREU-REY:* Tot és qüestió de costum. Quan tots pronunciam «l'història», «l'Universitat», us amoïna veure-ho escrit «la història, la Universitat»?.— *I. MUNTANER:* Creu que caldria normes úniques per a la normalització de topònims i d'antropònims.— *R. CARRETÉ:* Aporta el cas de *Balsareny*, on «*Rabeya*» és cognom des del s. XVI fins ara, mantingut així; i *La Rabeia*, topònim, nom de casa, llocdit, colònia tèxtil, agregat; i normalitzat; que tothom admet.— *J. TORT:* No tothom ho admet: hi ha hagut força polèmica.